

Rigsombudsmanden på Færøerne

Landsstyreområdet for udenrigs- og erhvervsanliggender

Dato: 27.02.2024
Sagsnr.: 22/03502
Sagsbehandler: SM
Kontrolleret: 08.02.2024

Beslutningsforslag om

Færøernes arktiske politik 2024

Lagtinget støtter, at landsstyret i sin kontakt og sit samarbejde med andre regeringer, mellemstatslige organisationer og samarbejder om arktiske forhold lægger vægt på at udmønte målsætninger og tiltag i Færøernes arktiske politik 2024 med afsæt i otte hovedpunkter.

1. Sikkerhed, fred og stabilitet
 - *Færøerne arbejder for, at Arktis forbliver sikkert, fredeligt og stabilt*
2. Mellemstatsligt samarbejde
 - *Færøerne arbejder målbevidst for, at mellemstatsligt samarbejde foregår på reguleret vis og på basis af international lov*
3. Miljø, natur og klima
 - *Færøerne arbejder for, at temperaturen i det arktiske område ikke stiger, at udledningen af forurenende og skadelige stoffer reduceres, og at biodiversitetten får gode vilkår og bliver beskyttet mod menneskeskabt udryddelse.*
4. Forskning, vidensudvikling og uddannelse
 - *Færøerne arbejder for at styrke forskningssamarbejde, vidensudvikling og uddannelse i arktisk sammenhæng. Forskning i Arktis bør først og fremmest komme befolkningerne i området til gode.*
5. Beredskab
 - *Færøerne arbejder for et effektivt beredskab og en stærk modstandsdygtighed inden for sikkerhed til søs, redning og miljøforurening i Arktis.*

Rigsombudsmanden på Færøerne

6. Fiskeri

- *Færøerne arbejder for, at alle havets ressourcer fanges på et bæredygtigt grundlag og udnyttes fuldt ud*

7. Erhvervs muligheder og bæredygtig udvikling

- *Færøerne arbejder for at skabe gode rammer for erhvervs muligheder, iværksætterier og innovation*

8. Kultur og samfund

- *Færøerne arbejder for, at kultur, kunst, kulturarv og fritidsliv prioriteres højt i arktisk sammenhæng*

1. Bemærkninger til beslutningsforslaget

Færøernes arktiske politik bygger på princippet om demokratisk bæredygtighed. Det er befolkningen i Arktis og Nordhavet, der har ansvaret for og beslutningsretten i alt, der foregår og som med direkte og selvstændig repræsentation i relevant samarbejde og aftaler skal forme udviklingen i området. Dette skal udmøntes i de otte hovedpunkter. Formålet med den opdaterede arktiske politik er at sætte den udenrigspolitiske kurs for Færøerne som et land i Arktis og belyse de målsætninger, som Færøerne arbejder for at nå i regionale mellemstatslige organisationer og i bred international sammenhæng. Samtidig peger politikken på tiltag, som kan prioriteres og iværksættes fra færøsk side for at nå de mål, som har betydning for udviklingen i Arktis og for os, der bor i området.

Der er tale om en fusioneret udenrigspolitisk plan, der kræver politisk opbakning for at kunne gennemføres. Derfor bør Lagtinget få mulighed for at drøfte og beslutte den opdaterede arktiske politik, der bygger på den arktiske politik, som det tidligere landsstyre offentliggjorde i oktober 2022.

1.1 Proces

På et landsstyremøde 30. marts 2020 blev man i landsstyret enige om at gå i gang med at udarbejde en arktisk strategi, og efter at være blevet forelagt planen blev Lagtingets udlandsudvalg den 3. juni 2020 ligeledes enigt om at støtte den. Der blev afholdt høringsmøder med relevante interessegrupper, og de andre landsstyreområder har bidraget til politikken på hver deres område og er derefter blevet hørt igen. Den arktiske politik blev opdateret i efteråret 2023. Alle landsstyreområder har haft mulighed for at kommentere og opdatere forslaget. Landsstyret godkendte planen i december 2023. Den opdaterede arktiske politik er en fusion af overordnede mål og målsætninger, prioriteringer, anbefalinger og tiltag. Hensigten er, at den arktiske politik skal danne grundlag for en mere detaljeret handlingsplan, hvor tidsramme, finansiering og ansvarsfordeling bliver nærmere beskrevet.

1.2 Økonomiske og administrative konsekvenser

Den arktiske politik er ikke juridisk eller økonomisk bindende og har derfor i sig selv ingen økonomiske og administrative konsekvenser. Men for at kunne føre en aktiv og effektiv udenrigspolitik kræver det, at der afsættes tilstrækkelige ressourcer på de forskellige sagsområder for at nå målene og sikre nødvendig deltagelse i relevante faglige og politiske samarbejder.

Rigsombudsmanden på Færøerne

De enkelte mål og tiltag omfatter en række forskellige sagsområder. Ansvar for at skaffe finansiering hertil ligger hos de relevante landsstyremedlemmer. De tiltag, som kræver Lagtingets deltagelse for at blive gennemført, bliver forelagt Lagtinget.

1.3 Konklusion

Den arktiske politik omfatter otte hovedpunkter.

1) *Sikkerhed og stabilitet i en usikker verden*

Færøerne støtter tiltag, der dæmper op for utilsigtet eskalering og som styrker NATO's afskrækningsevne i de nordiske egne.

Den ændrede verdenspolitiske situation kræver, at de arktiske lande forholder sig til en uforudsigelig sikkerhedspolitisk virkelighed, hvor Rusland har udfordret status quo. Der kan derfor som et forsvarsmæssigt modsvar fra NATO-landene forventes øget militær aktivitet i vores egne. I denne sammenhæng er det væsentligt, at Færøerne er med i de processer og beslutninger, som vedrører forsvarspolitiske tiltag i de nordlige have.

2) *Mellemstatsligt samarbejde*

Mellemstatsligt samarbejde inden for organisationer og samarbejde mellem landene er afgørende nødvendigt for at imødegå de mange udfordringer, som verden står overfor i Arktis og over hele kloden. For Færøerne er deltagelse i organisationer og samarbejde med andre lande en forudsætning for at kunne løfte i flok med verdens nationer og er samtidig fora, hvor Færøerne kan gøre sin indflydelse gældende på en måde, der flugter med egne interesser. Færøerne varetager næsten alle de sagsområder, som samarbejdet i Arktisk Råd omfatter, og som øvrige samarbejder i Arktis omfatter. Det drejer sig om områder af betydning for fortsat bæredygtig udvikling på Færøerne og i Arktis som helhed. Derfor arbejder Færøerne for at opnå en selvstændig stemme i alle relevante samarbejder og organisationer.

Foruden arbejde i organisationer er det vigtigt, at Færøerne fortsat styrker forholdene til de andre lande i det arktiske område, særligt Norge, Island, Grønland, Danmark, USA og Canada. Det er også afgørende fortsat at styrke forholdene til de lande, som viser interesse for det arktiske område. Det gælder bl.a. Storbritannien, herunder også Skotland, Japan, Sydkorea, Kina, Indien, EU og EU's medlemslande.

3) *Forskning, vidensudvikling og uddannelse*

En afgørende forudsætning for at tage nødvendige beslutninger, der vedrører natur og miljø i Arktis, er forskningsbaseret viden.

Forskning og videnskab er med til at sikre bæredygtig udvikling, der gør det muligt at leve og skabe vækst i Arktis.

Mellemstatsligt forskningssamarbejde, vidensudvikling og uddannelse i arktisk sammenhæng og forskning om Arktis bør komme befolkningen i området til gode.

Færøerne har i mange år været aktive i mellemstatslige forskningssamarbejder, der vedrører Arktis. Færøerne ligger derfor inde med megen relevant viden og store mængder data, som kan være et værdifuldt bidrag til fortsat forskning og vidensudvikling i Arktis. Eksempelvis på havområdet, inden for folkesundhed og i relation til måling af mængden af bestemte stoffer i luft, hav og dyre- og planteliv.

4) *Miljø, natur og klima*

Klimaforandringer er vores tids alvorligste internationale udfordring. Alle verdens lande må stå sammen om at imødegå denne udfordring. Klimaforandringerne er særligt tydelige i det arktiske område, hvor sod lægger sig på sneklædte landskaber, gletsjere og isbjerge. Gletsjerne

Rigsombudsmanden på Færøerne

smelter hurtigere og hurtigere, og havets temperatur stiger. Klimaforandringerne, der sker hurtigere i de arktiske egne end andre steder, påvirker befolkning, levevilkår, biodiversitet, natur og miljø, og betingelserne for at leve og arbejde i Arktis ændrer sig.

Det er derfor afgørende for Færøerne fortsat at deltage i forskningssamarbejdet inden for natur, miljø og klima, så vi også bliver bedre i stand til at ruste vores borgere, erhverv og samfund til at imødegå de udfordringer, som opstår på grund af klimaforandringerne. Færøerne arbejder for, at temperaturen i det arktiske område ikke stiger, at den biologiske mangfoldighed skal have gode livsbetingelser og beskyttes imod menneskeskabt udryddelse, og at udledningen af miljøforurenende stoffer skal reduceres.

5) Beredskab

Den tiltagende skibstrafik i området stiller store krav til behovet for mellemstatsligt samarbejde om fly- og søredning og beredskab i forbindelse med miljøforurening. Området er vidtstrakt, egnene fjerntliggende og beredskabsressourcerne begrænsede. Det stærkeste redskab i beredskabsammenhæng er derfor oplysning og forebyggelse foruden krav til dem, der sejler og har aktiviteter i vores område og i det arktiske havområde.

Færøerne arbejder blandt andet for at udvikle beredskabet imod olie- og kemikalieforurening, at sikre opdaterede og præcise søkort og at styrke tilsynet med skibstrafikken for i større grad at konstatere, om skibe opfylder de færøske og internationale krav om udledning, sikkerhed og fiskeri. Færøerne skal fortsat deltage aktivt i beredskabssamarbejdet i arktisk sammenhæng.

6) Havets ressourcer

De levende havressourcer er hovedfundamentet under økonomien i store dele af det arktiske område. For Færøerne har fiskeriet en afgørende økonomisk og samfundsmæssig betydning. Derfor arbejder Færøerne for, at alle havets ressourcer fanges på et bæredygtigt grundlag og udnyttes fuldt ud. Færøerne er en hovedsamarbejdspartner i mellemstatslig sammenhæng i Nordhavene, når det gælder forvaltningen af nogle af verdens største migrerende fiskebestande. I arktisk sammenhæng danner fiskeriet rammen om talrige muligheder for en bæredygtig økonomisk udvikling og for forskningssamarbejder og viden om havet og livet i havet. Mellemstatsligt fiskerisamarbejde bør forvalte fiskeri på bæredygtig vis og samtidig sikre, at der tages de nødvendige hensyn til beskyttelse af selve havmiljøet og livet i havet.

7) Erhvervsmuligheder og bæredygtig udvikling

Forudsætningen for dynamiske og gode levevilkår i Arktis er diversificerede erhvervsmuligheder og job, der får folk til at flytte hertil og blive boende. Med et Arktis i forandring gælder det om at vende udfordringer til muligheder. Det har det færøske erhvervsliv, som er aktivt i hele verden og er visionært, innovativt og udviklende, solide og gode erfaringer med. Både når det gælder om at udvikle specifikke lokale løsninger til forholdene i et ø-samfund, og når det gælder om at tilpasse særlige færøske løsninger efterspørgslen på verdensmarkedet. Det er nødvendigt at øge investeringer i lokale løsninger, der sikrer en fortsat bæredygtig udvikling.

Turisme, lakse- og tangopdræt, serviceerhverv, byggeri, kommunikationsteknologi og shipping er blandt de brancher, som er relevante at fremhæve i relation til Arktis.

8) Kultur og samfund

Kultur har stor betydning for samfundsudviklingen i Arktis. Befolkningstallet i området stiger støt, og en stærk kulturel bevidsthed i tillæg til kultursamarbejder er med til at sikre denne udvikling. Kultur, kulturarv, kunst og skabende erhverv bør derfor prioriteres højt i arktisk sammenhæng.

Rigsombudsmanden på Færøerne

Landsstyreområdet for udenrigs- og erhvervsanliggender, 27. februar 2024

Høgni Hoydal

landsstyremedlem

/Herálvur Joensen

Bilagsoversigt:

Bilag 1: Færøernes arktiske politik 2024